

Polskie Towarzystwo Leśne Polish Forest Society

ul. Bitwy Warszawskiej 1920 r. nr 3
02-362 Warszawa
tel. 22 822 14 70

Warszawa, 28.02.2024 r.

STANOWISKO POLSKIEGO TOWARZYSTWA LEŚNEGO W SPRAWIE DOKONYWANYCH I PLANOWANYCH ZMIAN W FUNKCJACH LASÓW NA OBSZARACH ZARZĄDZANYCH PRZEZ PAŃSTWOWE GOSPODARSTWO LEŚNE LASY PAŃSTWOWE

Polskie lasy państwowe, obejmujące $\frac{1}{4}$ powierzchni kraju, stanowią własność narodu. Ich obecny stan i zasoby są m.in. dorobkiem polskiej nauki i kilku pokoleń leśników. Dzisiaj, w setną rocznicę powstania PGL Lasy Państwowe, możemy z dumą powiedzieć, że stanowią one olbrzymi zasób wartości materialnych, przyrodniczych i duchowych narodu. Odbudowane po zniszczeniach I i II wojny światowej, także po licznych klęskach natury biotycznej, abiotycznej i antropogenicznej oraz likwidacji skutków klęsk wielkopowierzchniowych o różnym charakterze, stanowią obecnie zróżnicowane pod względem wieku, składów gatunkowych i zasobności ekosystemy leśne, są zdolne do zaspokajania potrzeb społecznych - i to zarówno tych materialnych (np. surowiec drzewny) jak i niematerialnych (np. wypoczynek), przy jednoczesnej dbałości o zachowanie bogactwa przyrodniczego (np. różnorodności przyrodniczej).

Siłą polskiego leśnictwa jest unikalna w skali krajów Unii Europejskiej, struktura własności lasów (80% ich powierzchni znajduje się w rękach państwa). Struktura ta pozwoliła na wypracowanie, przy udziale polskiej nauki, modelu wielofunkcyjnej gospodarki leśnej. Realizowany w praktyce, od ponad trzydziestu lat, model ten pozwala skutecznie chronić wartości przyrodnicze na dużych obszarach, jak i racjonalnie użytkować oraz udostępniać lasy społeczeństwu. Takiej możliwości nie mają kraje Unii Europejskiej, stąd część propozycji zawartych w „Europejskim Zielonym Ładzie” nie przystaje do naszych uwarunkowań. Wytyczone w nim cele jesteśmy w stanie osiągnąć metodami aktywnej gospodarki leśnej, a nie poprzez maksymalizację ochrony biernej i wyłączenie lasów z użytkowania. W kontekście do tego ostatniego działania powstaje pytanie - czym kraje Unii Europejskiej, w tym Polska, zamierzają zastąpić drewno, jedyny surowiec ekologiczny, odnawialny, planując rozwój w zgodzie z ochroną środowiska?

W Polsce, w oparciu o wieloletnią wiedzę naukową i doświadczenie, wypracowano model leśnictwa wielofunkcyjnego, który jest ciągle udoskonalany. Modyfikacje wdrażane w wielofunkcyjnej gospodarce leśnej uwzględniają zarówno ochronę przyrody, zmiany klimatyczne i rozwój technologiczny, ale także oczekiwania społeczne. Wszystko opiera się na transparentnym systemie planowania i nadzoru wykonywanych zadań. Rozmiar cięć oraz wielkość pozyskanego surowca drzewnego, a także wszelkie działania z zakresu ochrony przyrody na terenie nadleśnictw są projektowane w 10-letnich Planach Urządzenia Lasu (PUL), zatwierdzanych przez Ministra właściwego ds. Środowiska. Praca leśników opiera się zatem na podstawach prawnych i respektowaniu obowiązujących przepisów. W związku z medialnie zarysowaną w ostatnim czasie redefinicją społeczną celów stawianych przed leśnictwem, podnosimy także potrzebę zmian i modyfikacji w zasadach planowania w leśnictwie, poprzez m.in. zwiększenia realnego udziału społeczeństwa w tworzeniu planów jak i ustalaniu wiodących funkcji lasów. Stoimy na stanowisku, że uspołecznienie zarządzania tym majątkiem jest koniecznością.

Uważamy, że stale doskonalony model wielofunkcyjnej gospodarki leśnej jest optymalną formą odpowiedzialnego gospodarowania zasobami przyrodniczymi i surowcowymi kraju. Nie staje to w sprzeczności z potrzebą tworzenia nowych obszarów chronionych oraz powiększania już istniejących, ale po uwzględnieniu przesłanek przyrodniczych, gospodarczych i społecznych. Za pilne uważamy także zmianę form użytkowania lasów wokół miast i osiedli.

Dysponujemy doświadczeniem kilku pokoleń leśników, za których to sprawą istnieje tak wiele cennych przyrodniczo obszarów, ale także sprawdzonymi rozwiązaniami, które ten sukces umożliwiły.

Są nimi ustawowa zasada samofinansowania czy też utworzenie Funduszu Leśnego, pozwalającego z jednakową starannością dbać o każdy fragment lasu. Środki tego Funduszu wykorzystywane były w ostatnich latach niezgodnie z przeznaczeniem, do doraźnych celów politycznych, co powodowało negatywne postrzeganie Lasów Państwowych w społeczeństwie. Ustawowe cele tego funduszu pozostają nadal aktualne wobec wyzwań gospodarki leśnej. Uważamy także że LP powinny, w większym niż dotychczas stopniu, partycypować w budżetach lokalnych samorządów poprzez wzrost podatku leśnego.

O dorobku polskiego leśnictwa, zwłaszcza na przestrzeni ostatnich 80 lat, świadczą: systematyczny wzrost powierzchni lasów własności Skarbu Państwa z 5,4 do 7,4 mln ha; zasobów drzewnych z 695 mln m³ do 2,68 mld m³, a także systematyczny wzrost średniego wieku drzewostanów czy wzrastający procentowy udział gatunków liściastych w składzie drzewostanów (GUS 2023), **przy jednoczesnym w tym okresie dostarczeniu gospodarce ponad 2 mld m³ drewna**. Umożliwiło to rozwój kraju i zbudowanie w Polsce przemysłu drzewnego na światowym poziomie, a także utworzenie ponad czterystu tysięcy miejsc pracy w 40 tysiącach firm, których wartość produkcji wyniosła w 2021 r. 140 mld zł. Przemysł drzewny odgrywa zatem istotną rolę w rozwoju całej gospodarki kraju, a jego udział w PKB wynosi ok. 6,5%, natomiast udział w produkcji całego przemysłu przetwórczego stanowi ok. 9%.

Pozyskanie drewna w LP odbywało się i powinno odbywać nadal według formuły zrównoważonego rozwoju. Wzrastająca struktura wiekowa i stały wzrost zasobów drzewnych, co było i jest jednym z celów gospodarki leśnej, pozwoliły na wzrost pozyskania tego strategicznego i ekologicznego surowca, nigdy jednak ponad bieżący przyrost. Zostało to wykorzystane do bezprecedensowych ataków na Lasy Państwowe, ich strukturę i ustawowe regulacje ich funkcjonowania. Biorąc to pod uwagę, widzimy pilną potrzebę opracowania długookresowej strategii funkcjonowania i rozwoju sektora leśno-drzewnego. Nasilające się postulaty środowisk ekologicznych, domagających się radykalnego zmniejszenia pozyskania drewna, są oparte o niepełną i jednostronną wiedzę, bez ponoszenia odpowiedzialności za ich skutki gospodarcze i społeczne. Nie znaczy to, że nie widzimy potrzeby weryfikacji i doskonalenia zasad planowania oraz sposobów użytkowania zasobów. Proces ten powinien uwzględniać dotychczas zdobyte doświadczenia, być poparty analizą skutków i zostać wypracowany przy udziale społeczeństwa.

Po transformacji ustrojowej, 34 lata temu, społeczeństwo uznało, że ochrona i zrównoważone użytkowanie polskich lasów państwowych stanowi interes narodowy ponad podziałami politycznymi. Zbudowano w oparciu o zachowaną strukturę własności lasów efektywny przyrodniczo, gospodarczo i społecznie system organizacyjny polskiego leśnictwa potwierdzony obecnym stanem lasów ich dużą bioróżnorodnością i znaczeniem sektora leśno-drzewnego w gospodarce. Ewolucja postaw społecznych i postępująca w ostatnim czasie znacząca zmiana oczekiwań wobec funkcji lasów nie spotkały się niestety z właściwą reakcją zarządzających upolitycznionymi Lasami Państwowymi, zabrakło dialogu i współdziałania, co doprowadziło do często przesadnych ataków na środowisko leśników i stało się zagrożeniem dla wypracowania społecznego konsensusu. W ostatnich latach nagromadziło się wiele negatywnych ocen leśnictwa w naszym kraju. Zawłaszczenie Lasów Państwowych przez jedną partię polityczną, arogancja, nepotyzm, obsadzanie kierowniczych stanowisk przez osoby niekompetentne, czy też wykorzystywanie zasobów finansowych do partyjnych celów, doprowadziły LP do wizerunkowego kryzysu. Stało się to pretekstem dla zwolenników leśnictwa segregacyjnego, do propozycji demontażu ustroju LP wraz z całym ich dotychczasowym dorobkiem.

Biorąc pod uwagę powyższe względy, apelujemy o systemowe regulacje zasad i metod gospodarowania powierzonym leśnikom majątkiem narodowym, jakim są polskie lasy państwowe. Dlatego też uważamy, że sprawy te powinna regulować nowa Polityka Leśna Państwa, wypracowana przy udziale wszystkich interesariuszy. Sprzeciwiamy się doraźnym działaniom i realizacji krótkookresowych celów politycznych, albowiem polskie lasy są wielowiekowym tworem przyrody oraz człowieka i własnością przyszłych pokoleń.

Z dużym zaniepokojeniem przyjęliśmy zatem niespodziewaną i niekonsultowaną ze środowiskiem leśników (naukowców i praktyków) decyzję Pani Minister Klimatu i Środowiska z dnia 8 stycznia 2024 r., dotyczącą wstrzymania realizacji zaplanowanych zadań w kilku kompleksach leśnych. Ograniczenia te wprowadzone zostały na terenie zarządzanym przez PGL LP na 94 tys. ha, bez przeprowadzenia konsultacji z ich zarządcami, lokalnymi społecznościami i przemysłem drzewnym. Konsekwencje takiej decyzji dotyczą nie tylko wielomilionowych strat finansowych Zakładów Usług Leśnych (ZUL) i całej branży przemysłu drzewnego, ale dotyczą także sfery społecznej (bankructwa, wzrost bezrobocia i niezadowolenie społeczne). Pismo Pani Minister z dnia 23 stycznia 2024 r.

nakazujące Dyrektorowi Generalnemu LP zagwarantowanie realizacji umów zawartych z ZUL-ami nie rozwiązuje problemu.

Z przykrością przyjmujemy takie decyzje, których intencją była ochrona przyrody, ale które w efekcie tej przyrodzie mogą zaszkodzić. Uważamy, że będą one w różnych przedziałach czasowych skutkować zagrożeniem trwałości i stabilności drzewostanów i ekosystemów leśnych (niekontrolowane gradacje owadów, szkody od patogenów, pożary lasów, ustępowanie gatunków rzadkich i zagrożonych), obniżeniem różnorodności biologicznej na wszystkich poziomach i zwiększeniem przez lasy w różnych przedziałach czasowych emisji dwutlenku węgla. **W wielu sytuacjach planowana gospodarka leśna jest narzędziem aktywnej ochrony przyrody i służy utrzymaniu różnorodności biologicznej na wysokim poziomie.**

Obawiamy się aby dotychczasowy sposób działań, podejmowanych w dobrej wierze - ale bez dokonania analizy skutków i bez udziału interesariuszy - nie stał się zasadą. Dlatego też, przed podjęciem kolejnych kroków, proponujemy podjęcie dialogu ze wszystkimi zainteresowanymi stronami i przy udziale specjalistów z nauk leśnych i pokrewnych, co umożliwi znalezienie dobrych i merytorycznie uzasadnionych rozwiązań.

Polskie Towarzystwo Leśne (PTL) zrzesza ponad 5 tys. osób, wśród których są zarówno naukowcy jak i praktycy leśni, dysponujący szeroką wiedzą i doświadczeniem w zarządzaniu i ochronie środowiska leśnego. Jest to organizacja apolityczna, społeczna i niezależna, której od ponad 140 lat istnienia przyświeca idea *pro bono silvae* (dla dobra lasu), dlatego deklarujemy swój ekspercki głos w sprawach dotyczących gospodarki leśnej i ochrony przyrody. Towarzystwo nasze jest gotowe uczestniczyć w pracach nad Polityką Leśną Państwa (poprzednia przyjęta została uchwałą Rady Ministrów w kwietniu 1997 roku) oraz Narodowym Programem Leśnym. Wieloletnią tradycją PTL jest organizowanie szerokich debat z udziałem różnych stron. Jesteśmy gotowi do dyskusji nie tylko w gronie naukowców i polityków, ale także do debat okrągłego stołu z udziałem odbiorców surowca drzewnego, przedstawicieli ekologicznych organizacji pozarządowych oraz wszystkich tych, dla których LAS jest wartością szczególną.

Polskie lasy państwowe, będące olbrzymim zasobem wartości przyrodniczych i materialnych tego i przyszłych pokoleń, powinny być przedmiotem szczególnej troski państwa i całego społeczeństwa. Ponawiamy zatem apel o rozpoczęcie prac nad nową Polityką Leśną Państwa, Narodowym Programem Leśnym oraz nowelizacją ustawy o lasach.

Honorowy Przewodniczący PTL

Prof. dr hab. Andrzej Grzywacz

Przewodniczący Zarządu Głównego PTL

Dr inż. Janusz Dawidziuk

Do wiadomości:

1. Pan Andrzej Duda, Prezydent RP
2. Pan Donald Tusk, Prezes Rady Ministrów RP
3. Pani Poseł Urszula Paślawska, Przewodnicząca Sejmowej Komisji Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa
4. Senacka Komisja Klimatu i Środowiska
5. Pani Paulina Hennig-Kloska, Minister Klimatu i Środowiska
6. Pan Krzysztof Hetman, Minister Rozwoju i Technologii
7. Pan Czesław Siekierski, Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi
8. Pan Witold Koss, Dyrektor Generalny Lasów Państwowych
9. Wydział II Nauk Biologicznych i Rolniczych Polskiej Akademii Nauk
10. Komisja Nauk Rolniczych, Leśnych i Weterynaryjnych Polskiej Akademii Umiejętności
11. Wydział Leśny Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego
12. Wydział Leśny Uniwersytetu Rolniczego im. H. Kołłątaja w Krakowie
13. Wydział Leśny Uniwersytetu Przyrodniczego w Poznaniu
14. Instytut Badawczy Leśnictwa

15. Związek Leśników Polskich w RP
16. Krajowa Sekretariat Zasobów Naturalnych, Ochrony Środowiska i Leśnictwa NSZZ „Solidarność”
17. Krajowa Sekcja Leśnictwa NZSS „Solidarność”
18. Krajowy Sekretariat Budownictwa, Drzewiarzy i Ochrony Środowiska NSZZ „Solidarność” -80
19. Związek Zawodowy Pracowników Technicznych Leśnictwa
20. Pan Eugeniusz Grzeszczak, Przewodniczący Polskiego Związku Łowieckiego
21. Zarząd Główny Stowarzyszenia Inżynierów i Techników Leśnictwa i Drzewnictwa
22. Ruch Obrony Lasów Polskich
23. Towarzystwo Przyjaciół Lasu
24. Liga Ochrony Przyrody
25. Stowarzyszenie Leśników i Właścicieli Lasów
26. Centrum Strategii Środowiskowych
27. Polska Izba Gospodarcza Przemysłu Drzewnego
28. Polski Związek Pracodawców Leśnych
29. Inne organizacje i instytucje związane z leśnictwem